

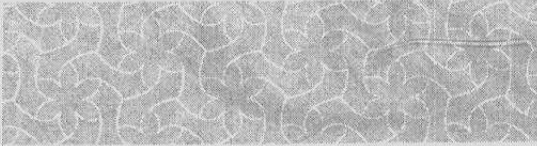
بسم الله الرحمن الرحيم

www.ketab.ir
و برابری

مبانی فلسفی حقوق
و تکالیف زن در اسلام

فاطمه امیدی

با همکاری فاطمه آیتی غفاری

امیدی، فاطمه، ۱۳۵۷ -

زن و برابری: مبانی فلسفی حقوق و تکالیف زن در اسلام؛ فاطمه امیدی، فاطمه آیتی غفاری،
قم: حوزه علمیه قم، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران، مرکز نشر هاجر، ۱۳۹۹.

۱۶۰ ص: ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۷۸۲۶۲-۴

فینا / مسلسل: ۱۴۷۸

کتابنامه.

حقوق زن -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
Women's rights -- Religious aspects -- Islam
زنان -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
Women -- Legal status, laws, etc. -- Iran
آیتی غفاری، فاطمه، ۱۳۶۵ -

حوزه علمیه قم، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران، مرکز نشر هاجر
Hozeh Elmijeh Qom. Center management Hozeh Elmijeh sisters. Centre Publications hajar
BP۲۳۰/۱۷۲ ۲۹۷۴۸۲۱ ۹۷۸۳۷۸۲۶۲

زن و برابری

مبانی فلسفی حقوق و تکالیف زن در اسلام

ناشر: مرکز نشر هاجر (ناشر تخصصی زن و خانواده)

نویسنده: فاطمه امیدی - فاطمه آیتی غفاری

نوبت چاپ: اول/بهار ۱۴۰۰ ❀ شمارگان: ۳۰۰ نسخه

تعداد صفحه: ۱۶۰ / رقعی ❀ چاپخانه: زلال کوثر

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۷۸-۲۶۲-۴ ❀ قیمت: ۳۴۰۰۰ تومان

نشانی: قم - بلوار معلم - مجتمع ناشران - واحد ۱۱۴

تلفن: ۰۲۵-۳۱۰۱۵ پیامک: ۱۰۰۰۳۱۰۱۵

hajarpub.ir info@hajarpub.ir

مقدمه / ۷

کلیات / ۱۱

مبانی / ۱۱

مبانی فلسفی / ۱۲

فلسفه / ۱۲

حقوق / ۱۳

تکالیف / ۱۵

فصل اول: مبانی هستی‌شناختی حقوق و تکالیف زن / ۱۷

گفتار اول: وجود خدا / ۱۸

گفتار دوم: نظام احسن / ۲۴

گفتار سوم: هدف از آفرینش انسان / ۲۸

گفتار چهارم: معاد / ۳۰

۱. اعتقاد به جاودانگی انسان / ۳۴

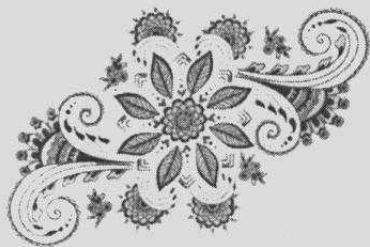
۲. مراقبت و سازندگی / ۳۵

۳. آینده‌نگری / ۳۶

گفتار پنجم: وجوه تمایز رویکرد اسلامی به حقوق و تکالیف

زن از رویکرد غربی (فمینیسم) / ۳۷

www.ketab.ir

فصل دوم: مبانی معرفت‌شناختی حقوق و تکالیف زن / ۴۱

گفتار اول: کافی نبودن حس و عقل در شناخت حقوق و تکالیف / ۴۳

گفتار دوم: احکام ثابت و متغیر / ۵۱

فصل سوم: مبانی انسان‌شناختی حقوق و تکالیف زن / ۶۳

گفتار اول: اشتراکات تکوینی زن و مرد / ۶۷

۱. اشتراک زن و مرد در آفرینش و حقیقت انسانی / ۶۷

۲. اشتراک در ارزش‌گذاری / ۷۰

۳. اشتراک در هدف غایی آفرینش / ۷۱

گفتار دوم: افتراقات تکوینی زن و مرد / ۷۳

الف) تفاوت زن و مرد در ادراک / ۷۳

ب) تفاوت زن و مرد در گرایش‌ها / ۸۱

گفتار سوم: نقش‌پذیری متفاوت زن و مرد بر پایه تفاوت‌های تکوینی / ۸۵

اول. مدیریت و سرپرستی خانواده / ۸۵

دوم. پدری / ۸۶

سوم. همسری / ۸۷

چهارم. مراقبت و مادری / ۸۸

پنجم. خانه‌داری و انجام کارهای منزل / ۸۸

ششم. مدیریت اجتماعی / ۸۹

گفتار چهارم: تناسب میان تکوین و تشریح / ۸۹

گفتار پنجم: تفاوت زن و مرد در حق طلاق بر مبنای هماهنگی میان تکوین و

حقوق / ۱۰۲

۱. تفاوت زن و مرد در حق طلاق / ۱۰۲

۲. مزایای انحصار حق طلاق (به جز در موارد خاص) برای مرد / ۱۰۶

فصل چهارم: مبانی ارزش شناختی حقوق و تکالیف زن / ۱۱۵

گفتار اول: عدالت و حقوق زن و مرد / ۱۱۵

گفتار دوم: تفاوت زن و مرد در حقوق / ۱۲۵

۱. تفاوت زن و مرد در حق ارث / ۱۲۵

۲. تفاوت زن و مرد در دیه / ۱۲۷

۳. تفاوت زن و مرد در حقوق اجتماعی / ۱۲۸

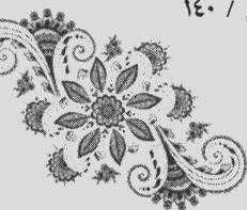
گفتار سوم: پیوند اخلاق با حقوق / ۱۲۹

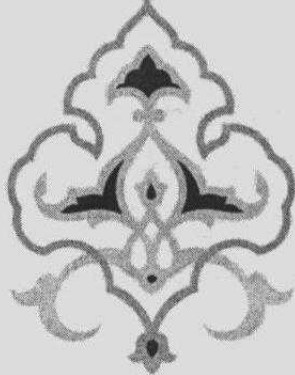
گفتار چهارم: اشتراک زن و مرد در کمال انسانی / ۱۳۹

نتیجه گیری / ۱۴۵

پیشنهادها / ۱۴۰

منابع / ۱۴۰

مقدمه

حقوق و تکالیف زن در اسلام، مبانی متعددی دارد؛ مانند مبانی هستی‌شناختی، معرفت‌شناختی، انسان‌شناختی و ارزش‌شناختی؛ اثبات هر یک از این مبانی از طریق دلایل عقلی و نقلی نقش مهمی در تبیین و اثبات حقوق و تکالیف زن در اسلام بر پایه عقل و فطرت و متناسب با ویژگی‌های جسمی و روحی او مطابق با نظام هستی دارد؛ براساس این مبانی، تمام عالم هستی از خدای متعال و به سوی اوست و او مالک جهان هستی است؛ پس او حق ربوبیت تشریحی و قانون‌گذاری دارد.

از نظر عقل سلیم نیز خالق متعال، بهترین قانون‌گذار است؛ زیرا دانای مطلق است که به هیچ کس و هیچ چیز نیازی ندارد و حکیمی است که از هر عیب، نقص و اشتباه مبرا است؛ از این رو قانونش کامل‌ترین و جامع‌ترین برنامه‌ها است؛ سپس باور به این انگاره است که جهان آفرینش - از جمله انسان‌ها - سرمنزل مشخصی دارند و رفتار آنان باید بر مبنای آن اهداف تنظیم شود؛ براساس بینش

اسلامی، دنیا گذرگاه آخرت و زندگی حقیقی و سعادت واقعی بشر، در زندگی اخروی است؛ انسان‌ها علی‌رغم تفاوت در ظرفیت‌ها و قابلیت‌ها، در مسیر حرکت به سمت زندگی اخروی و کمال نهایی، نیازمند راهنما هستند.

در این راستا عقل درمی‌یابد که برای رسیدن به سعادت جاودانه باید آن‌چه را که مایه خشنودی خداوند است به جای آورد و از هرچه که سبب ناخرسندی او می‌شود، دوری‌گزیند؛ اما درک جزئیات راه سعادت، از طریق راهنمایی‌های دین امکان‌پذیر است و بدون هدایت وحی، عقل به تنهایی نمی‌تواند رابطه کردار و گفتار این جهانی را با پیامدهای آخرتی دریابد.^۱

از جمله آموزه‌های وحی و شریعت اسلام، توجه به جوهره وجودی انسان است که میان زن و مرد مشترک است؛ چنان‌چه قرآن کریم می‌فرماید: «خلقکم من نفس واحده» (زمره: ۶۱) یعنی آفرینش همه انسان‌ها از نفس واحده است و از این بابت تفاوتی میان زن و مرد وجود ندارد؛ هم‌چنین اگرچه به لحاظ تفاوت‌های طبیعی و بیولوژیکی که میان آنان وجود دارد از حقوق متفاوتی برخوردار هستند، اما این تمایزات منجر به تفاوت در رسیدن به کمال و مقامات معنوی میان این دو جنس نیست.

حقوق و تکالیف زن و تفاوت برخی از آنها با برخی حقوق و تکالیف مردان واقعیت‌هایی حکیمانه‌اند که دست‌تدبیر الهی، آن را به‌عنوان بخشی از نظام احسن وجود قرار داده است؛ از این رو، نه مکلف شدن مردان به تکالیف اختصاصی، دلیلی بر طفیلی‌قلمداد کردن زنان است و نه اعتبار برخی حقوق به تناسب همان تکالیف نشانه تبعیض بین زن و مرد و برتری دادن مرد بر زن است؛ توجه به این نکات، توهم ظالمانه و تبعیض‌آمیز بودن اختلافات حقوقی زن و مرد را در نظام حقوقی اسلام ریشه‌کن می‌سازد؛